

(цей критерій використовується найчастіше). Узагальнюючи результати попередніх досліджень [1] та зміст основних положень концепції сталого розвитку, в якості критерію оптимізації потокових процесів у РЛС необхідно розглядати мінімум загальних логістичних витрат, пов'язаних із рухом економічних потоків, що додатково враховують суспільні витрати від нерационального використання ресурсів потоку. Відповідно, організаційно-економічний механізм реалізації логістичного управління у регіональному вимірі повинен ґрунтуватись на належній вартісній оцінці наявного природно-ресурсного потенціалу, а також адекватних оцінках екодеструктивного впливу господарської діяльності [2].

Застосування логістичного підходу до управління процесами використання ресурсів на регіональному рівні дає можливість сформулювати ефективний управлінський підхід до забезпечення сталого розвитку регіону – своєчасного задоволення потреб споживачів у матеріальних благах та послугах належної якості у необхідному обсязі за умови збереження навколишнього природного середовища та мінімізації суспільних витрат.

Література:

1. Екологоорієнтоване логістичне управління виробництвом : монографія / [Є. В. Мішенін, І. І. Коблянська, Т. В. Устік, І. Є. Ярова] ; за наук. ред. д.е.н., проф. Є. В. Мішеніна – Суми : ТОВ «ТД «Папірус», 2013. – 260 с.
2. Коблянська І. І. Особливості регіональної логістики з позицій забезпечення сталого розвитку територій [Електронний ресурс] / І. І. Коблянська // Логістичні системи: глобальний, національний, регіональний та локальний виміри : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, (15-16 травня 2014 р.). - Луцьк: ЛНТУ, 2014 р.
3. Мішенін Є. В., Коблянська І. І. Логістичні основи сталого соціально-економічного розвитку регіону/Вісник Сумського національного аграрного університету Серія «Економіка і менеджмент», випуск 5 (60), 2014 С 3-7.
4. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>

УДК 332.1

Паулик А.Я.,

ст. викладач кафедри менеджменту
та управління економічними процесами,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АКТИВІЗАЦІЇ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

На сучасному етапі розвитку економіки України одним із основних чинників стабілізації соціально-економічних тенденцій є забезпечення сталого економічного зростання в регіонах на основі ефективного використання наявних ресурсів та умов. До основних шляхів зміцнення національної економіки слід віднести розвиток малого підприємництва. Малий бізнес як особливий вид господарської діяльності та один із важелів формування і функціонування національної економіки з ринковим механізмом господарювання відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку держави та стає основною формою господарювання

В ринковій економіці найважливіше місце займають саме малі підприємства, які стримують процес монополізації та слугують економічним фактором стримання рівня цін і насичення ринку товарами та послугами. Виробнича та господарська діяльність малих підприємств має такі основні переваги:

- динамічність організаційної форми, здатність виробництва оперативно перелаштовуватись на нові технології і продукцію;
- готовність до комерційного ризику з метою завоювання ринку в умовах конкуренції;

- високий рівень залежності від кінцевого результату праці кожного робітника малого підприємства, відносним зниженням вартості готової продукції за рахунок скорочення витрат виробництва;

- оперативність та ефективність управління підприємством.

В ефективному розвитку малих підприємств насамперед зацікавлені регіони та територіальні громади, тому що: 1) значна частка даного сектору економіки орієнтована на місцевий ринок; 2) збільшення кількості суб'єктів малого підприємництва сприяє створенню нових робочих місць, що вирішує проблему безробіття в адміністративно-територіальних одиницях; 3) разом із зростанням кількості малих підприємств та підприємців збільшуються обсяги виробництва та зростають податкові надходження до місцевих бюджетів [2, с. 224].

Механізм активізації розвитку малого та середнього бізнесу на регіональному рівні повинен бути спрямований на:

- сприяння підвищенню ділової активності малого та середнього бізнесу;
- стимулювання розвитку суб'єктів підприємницької діяльності у пріоритетних галузях;
- удосконалення інфраструктури малого підприємництва;
- зменшення безробіття шляхом створення нових робочих місць;
- залучення суб'єктів малого підприємництва до розв'язання соціально-економічних проблем місцевого рівня.

Реалізація зазначених цілей забезпечується шляхом підтримки малого бізнесу в таких основних напрямках:

- впорядкування нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності;
- удосконалення фінансово-кредитної політики;
- забезпечення інформаційної підтримки підприємництва;
- координування діяльності інфраструктури малого бізнесу;
- підвищення кваліфікації кадрів у сфері підприємницької діяльності;
- сприяння активізації інвестиційної діяльності.

Необхідність регіональної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності визначається об'єктивно високою соціально-економічною роллю бізнесу в умовах становлення ринкової економіки та значною кількістю таких нерозв'язаних проблем, як суперечливість й неповнота нормативно-правової бази, обмеженість доступу до матеріально-технічних ресурсів, відсутність фінансової та технічної підтримки, обтяжливість системи оподаткування, нерозвиненість ринкової інфраструктури, відсутність єдиної системи громадсько-державної підтримки підприємництва [1].

Головною складовою системи регіонального сприяння розвитку малого підприємництва повинна стати відповідна програма. Заходи такої програми мають бути зорієнтовані на три проміжки часу: довго-, середньо- і короткостроковий.

Основними принципами програми розвитку малого підприємництва на довгострокову перспективу є:

- системність, комплексність та збалансованість механізмів регулювання розвитку малого підприємництва;
- цілеспрямованість у виборі пріоритетних напрямків підтримки суб'єктів малого бізнесу та концентрація ресурсів для їх реалізації;
- відкритість доступу до матеріальних, фінансових, інформаційних та інших ресурсів для суб'єктів підприємницької діяльності;
- ефективність та адекватність методів регулювання господарських відносин;
- забезпечення прозорості, передбачуваності та адекватності прийняття рішень з питань формування і розвитку підприємницького клімату в регіоні [1].

Механізми, що забезпечують розширення бази та прискорення процесів економічного розвитку регіону наступні:

- створення нових та розширення сфери діяльності діючих підприємств всіх форм власності малого та середнього бізнесу;

- правильного вибору напрямків промислової політики щодо підприємств всіх форм власності великого бізнесу;
- використання стратегічного планування економічного розвитку регіону;
- вдосконалення регуляторної політики органів державної влади та місцевого самоврядування;
- забезпечення достатньої бюджетної самостійності органів місцевого самоврядування ;
- раціональної регіональної інвестиційної політики.

З огляду на це, можна надати наступні рекомендації щодо першочергових заходів ефективної підтримки та визначення головних перспектив розвитку малого підприємництва на регіональному та місцевому рівнях:

1. Сприяти формуванню сприятливого підприємницького клімату (привести чинні нормативно-правові акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у відповідність до принципів державної регуляторної політики; розробити механізм часткового відшкодування з місцевих бюджетів відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами малого та середнього підприємництва для реалізації інвестиційних проектів; сформувати регіональні бази даних щодо інвестиційних пропозицій малих підприємств).

2. Для створення нових робочих місць, скорочення безробіття та стимулювання розвитку підприємництва (місцевій владі необхідно сприяти самозайнятості безробітних шляхом надання їм одноразової грошової допомоги для започаткування власної підприємницької діяльності; при перепідготовці та підвищенні кваліфікації безробітних особливу увагу слід приділяти професіям, що не тільки користуються попитом на ринку праці, але й дають змогу започаткувати власну справу; проводити семінари та курси підвищення кваліфікації для всіх бажаючих розпочати підприємницьку діяльність).

3. Вжити заходів щодо розвитку малого підприємництва у сільській місцевості (розробити механізми надання матеріальної допомоги малим підприємствам, що виробляють екологічно чисту продукцію сільського господарства, займаються її переробкою та експортом; сприяти переорієнтації вивільненої робочої сили на нові види діяльності у сільському господарстві та у сфері розвитку «зеленого туризму»; сприяти залученню безробітних, зареєстрованих у містах, до працевлаштування на новостворених робочих місцях у сільській місцевості) [3].

4. Стимулювати проведення регіональних конкурсів (тендерів) щодо закупівлі товарів та надання послуг малими підприємствами за кошти державних та місцевих бюджетів, а також участь підприємців у виконанні регіональних замовлень.

5. Запровадити механізми державно-приватного партнерства у сфері підтримки малого підприємництва на місцевому рівні (для залучення суб'єктів малого підприємництва до участі у формуванні регіональної політики створити при облдержадміністраціях Регіональні ради підприємців; стимулювати впровадження у регіонах інноваційних та енергозберігаючих технологій шляхом спільного фінансування проектів у науково-технічній та інноваційній сферах, що реалізуються малими підприємствами; налагодити здійснення щоквартального моніторингу наявності площ приміщень виробничого та невиробничого призначення, які перебувають у комунальній власності і можуть бути надані в оренду суб'єктам підприємницької діяльності).

6. Для інформаційного забезпечення малих підприємців та спрощення їх доступу до необхідної інформації сформувати у регіонах бази даних, які будуть нагромаджувати та впорядковувати інформацію щодо норм чинного законодавства України; інформаційно-аналітичні матеріали відносно розвитку підприємництва регіону, цінової ситуації, регуляторної політики, наявних банківських установ та кредитних спілок з переліком їх послуг у сфері кредитування суб'єктів малого підприємництва.

Література:

1. Баб'як М. М. Розвиток малого і середнього підприємництва у регіоні // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 12. - С. 77 - 83

2. Варналій З.С. *Мале підприємництво: основи теорії і практики* / З.С. Варналій. – 4-те вид. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. – 302 с.
3. Кампо Г. М. *Управління розвитком малого бізнесу регіону: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.05* / Г. М. Кампо; Ужгородський національний університет. - Ужгород, 2009. — 21 с. *Малі і середні підприємства України: показники діяльності та стратегії розвитку // Пріоритети. - 2005. - № 3-4. - С. 35-45*
4. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. [Електронний ресурс] – К.: Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства, 2014. Режим доступу: <http://www.dktr.gov.ua/files/042dbf480c.doc>.

УДК 339.37 (477)

Пугачевська К. Й.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту та
управління економічними процесами,
Мукачівського державного університету

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Розвиток торгівлі в Україні відбувається в стані погіршення загальної економічної ситуації в державі. На сьогодні економіка України розвивається в несприятливих умовах, що знаходить своє відображення у негативних тенденціях зміни основних соціально-економічних показників.

Дослідження проблем розвитку роздрібною торгівлі відноситься до сфери наукових інтересів провідних вітчизняних дослідників: С. Давиденко, Я. Жаліло, В. Лагутін, А. Мазаракі, В. Точилін, М. Якубовський та ін.

Торгівля є найважливішою сферою формування і стабілізації споживчого ринку, координуючою ланкою в системі міжгалузевих, регіональних та міжрегіональних зв'язків, дієвим механізмом задоволення соціальних потреб, сприяє ефективному розвитку виробництва і впливає на формування його обсягів і перспективних напрямів. Місце торгівлі в національній економіці, її ресурсний потенціал і вплив на соціально-економічний розвиток країни визначають основні показники, як забезпечення товарно-грошового обміну у формі купівлі-продажу на суму, що перевищує 1,8 трлн. грн. в рік, задоволення 75-80% матеріальних потреб населення, через залучення до обороту величезних товарних ресурсів; формування у торгівлі 14-15% ВВП, забезпечуваність зайнятості не менше 25% трудових ресурсів країни.

Кількісні та якісні перетворення у роздрібній торгівлі України відбуваються під впливом ряду факторів, серед яких слід виділити купівельну спроможність, рівень товарозабезпечення, рівень розвитку матеріально-технічної бази, інституціональні перетворення, а також рівень концентрації та конкуренції.

Торгівля як сполучна ланка між товаровиробниками та споживачами не може залишатись за межами економічних тенденцій розвитку суспільства в будь-якій країні. Розвиток роздрібною торгівлі в Україні проходить в умовах суспільно-політичної кризи, воєнного конфлікту, що сприяло коливанню курсів валют, високому рівню інфляції, зниженню реальних грошових доходів населення, зниженню обсягів споживчого та комерційного кредитування, зменшенню обсягів вітчизняного виробництва та зростанню вартості імпортової продукції, погіршенню умов ведення бізнесу.

За період 2010-2014 роки оборот роздрібною торгівлі та роздрібний товарооборот в фактичних цінах зросли у 1,7 та 1,6 рази відповідно (від 541 548 млн.грн у 2010 році до 901 923,7 млн.грн у 2014 році та від 280 890 млн.грн. до 438342,7 млн.грн. відповідно), в той же час індекс змін цих показників у порівняних цінах вказує на спад обсягів реалізації починаючи з 2012 року.

Динаміка показників економічної активності внутрішньої торгівлі свідчить, що роздрібний товарооборот підприємств знизився у 2014 році у порівнянні з 2010 роком на 20,1